

Analiza e vendimeve të Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit pas procedimit të lëndëve në lidhje me prokurimet publike në gjysmën e dytë të vitit 2020

Autor: Marko Mitevski

Projekti "Monitorimi i Suksesit të Punës së Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsioni" është financuar nga
Fondacioni Shoqëri e Hapur - Maqedoni.

Përmbajtja është përgjegjësi e vetme e autorëve dhe e grantit, dhe në asnjë mënyrë nuk mund të konsiderohet se
shpreh pikëpamjet dhe qëndrimet e Fondacionit Shoqëri e Hapur - Maqedoni.

Impresum

Titull: Analiza e vendimeve të Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit pas procedimit të lëndëve në lidhje me prokurimet publike në gjysmën e dytë të vitit 2020

Autor: Marko Mitevski

Botues: Instituti për Demokraci "Societas Civilis" - Shkup

Design: Matea Londza Shumkovska

Publikimi mund të shkarkohet falas në:

<http://www.antikorupcija.mk/>

Projekti "Monitorimi i Suksesit të Punës së Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit" është financuar nga Fondacioni Shoqëri e Hapur - Maqedoni.

Përmbajtja është përgjegjësi e vetme e autorëve dhe e grantit, dhe në asnjë mënyrë nuk mund të konsiderohet se shpreh pikëpamjet dhe qëndrimet e Fondacionit Shoqëri e Hapur - Maqedoni.

Gjetjet kryesore

- Në gjysmën e dytë të vitit 2020, Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit ka miratuar 263 vendime, nga të cilat në 12, ose 4,6%, ka vepruar në lidhje me lëndë që kanë të bëjnë me prokurimet publik
- 75% e procedurave të analizuara u ndaluan nga KSHKP-ja, ndërsa në rastet e tjera denoncimet u refuzuan
- Vetëm një nga vendimet e publikuara i referohet lëndës në lidhje me prokurimet publike të iniciuar nga KSHPK-ja, me iniciativë të saj
- Nga fillimi i procedurave të analizuara deri në përfundimin e tyre mesatarisht kanë kaluar 489 ditë ose një vit, 4 muaj dhe 4 ditë

Lënda e analizës

Lëndë e analizës janë vendimet të cilat Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit i ka miratuar pas veprimit në pajtim me kompetencat e tij për lëndë në lidhje me prokurimet publike në gjysmën e dytë të vitit 2020. Prokurimi publik është identifikuar si një nga fushat horizontale me prioritet, në luftën kundër korrupsionit dhe konfliktit të interesit. Sipas të dhënave të disponueshme nga raportet e Byrosë për Prokurim Publik dhe të dhënave të hapura të Sistemit Elektronik për Prokurime Publike, në tre vitet e fundit janë shpenzuar gjithsej mbi 2,2 miliardë euro, që paraqet pothuajse 24 përqind të buxhetit shtetëror.

Kompetencat e Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit në lidhje me prokurimin publik

Kompetencat e KSHPK-së janë dhënë në nenin 17 të Ligjit për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesit ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut" nr. 12/2019) ndërsa si e para ndërmjet tyre përcaktohet miratimi i Strategjisë Nacionale për Parandalimin e Korrupsionit dhe Konfliktit të Interesave, me plan veprimi për zbatimin e tij.

Në draft Strategjinë Nacionale për Parandalimin e Korrupsionit dhe Konflikt të Interesit 2020-2024, e cila ende nuk është miratuar nga Kuvendi i Republikës së Maqedonisë së Veriut, prokurimi publik përveç punësimit, paraqitet si një nga fushat horizontale me prioritet në luftën kundër korrupsionit dhe konfliktin e interesave. Duke pasur parasysh se përzgjedhja e fushave me prioritet bëhet në pajtim me rëndësinë e secilës fushë, fushëveprimi të saj, potencialit për korrupsion dhe ndikimit mbi shoqërinë, prokurimi publik është sigurisht një nga fushat më të prira ndaj korrupsionit dhe me ndikimin më të lartë në shoqëri. Për rëndësinë e prokurimeve publike si fushë ku ekziston rreziku i korrupsionit që ndikon negativisht në të gjithë shoqërinë flet edhe fakti që procedurat e prokurimit publik zbatohen nga të gjitha institucionet e sistemit si në nivel qendror ashtu edhe në atë lokal.

Sipas të dhënave të hapura të Sistemit Elektronik për Prokurime Publike, vetëm në vitin 2019 janë lidhur 32.205 kontrata me vlerë totale prej mbi 56 miliardë denarë ose mbi 911 milion euro, që është 24,5% e buxhetit të shtetit. Sipas raporteve vjetore të Byrosë për Prokurime Publike, në vitin 2018 janë përmbyllur

gjithsej 30 291 me vlerë totale prej mbi 46 miliardë denarë ose gati 755 milion euro, që paraqiste 23,8 përqind e buxhetit të shtetit, ndërsa një vit më parë 27 031 kontrata ishin përfunduar me vlerë mbi 38 miliardë denarë ose 621 milion euro, ose 20,3 përqind e buxhetit.

Neni 17 i Ligjit për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesit, përcakton kompetencat e Komisionit i cili, përveç miratimit të strategjisë nacionale, është kompetent për kryerjen e kontrollit anti-korrupsion të ligjeve, akteve nënligjore dhe akteve të tjera të përgjithshme, vepron në lidhje me denoncime persona fizik dhe persona juridikë për dyshime për korrupsion dhe konflikt interesi, ngre iniciativë para autoriteteve kompetente për fillimin e procedurës për përcaktimin e përgjegjësisë së personave zyrtarë, ngre iniciativë për fillimin e procedurave penale në lëndët të cilat i procedon, monitoron ligjshmërinë e financimit të partive politike dhe fushatave zgjedhore, inicion para organeve kompetente bazuar në raportet e Entit Shtetëror për Revizion, ka kompetenca për monitorimin e gjendjes pronësore dhe interesave, bashkëpunon me organet e tjera shtetërore, përgatit analiza për rreziqet nga korrupsioni, mban regjistra dhe të tjera.

Përveç kompetencave të përmendura në nenin 17, ekzistojnë edhe dy nene të këtij ligji që konkretisht u referohen kompetencave të Komisionit në lidhje me procedurat e prokurimit publik.

Neni 38, i cili ka të bëjë me privilegjimin ose diskriminimin gjatë prokurimit publik dhe kontrata të tjera, parashikon që KSHPK-ja, mund të kryejë këqyrje mbi dokumentacionin e prokurimit publik për kontratat e lidhura me realizimin e fitimit të lidhura midis organeve shtetërore, organeve të vetëqeverisjes lokale, ndërmarrjeve publike dhe personave të tjerë juridikë që disponojnë me kapital shtetëror me persona juridikë vendas ose të huaj, si dhe të gjitha lejet, koncesionet dhe vendimet e tjera me të cilat personave juridikë u njihen të drejtat ose privilegjet e përcaktuara me ligj ose privohen ose kufizohen nga këto të drejta ose përfitime. Për më tepër, neni 38 përcakton që nëse KSHPK-ja, përcakton privilegje ose diskriminim në lidhje

me kontratat e prokurimit publik dhe kontratat e tjera, pa vonesë do t'u kërkojë autoriteteve kompetente të marrin masa dhe aktivitete brenda kompetencave të tyre.

Neni 57 i Ligjit i referohet ndalimit të ndikimit në procedurat e prokurimit publik dhe përcakton se person zyrtar nuk duhet të ushtrojë ndikim të paligjshëm në procedurën e prokurimit publik. Sipas Ligjit, kjo dispozitë gjithashtu zbatohet kur në bazë të konkursi publik, njoftimi ose ankandi vendoset për dhënien e lejeve, koncesioneve, kontingjente ose licenca për kryerjen e veprimtarisë ekonomike ose veprimtari tjetër fitimprurëse.

Vendime të Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit pas procedimit të lëndëve në lidhje me prokurimet publike në gjysmën e parë të vitit 2020

Në pajtim me nenin 22, paragrafi 7 të Ligjit për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesit, KSHPK-ja, publikon vendimet në ueb faqen e saj brenda pesë ditëve nga miratimi i tyre.

Subjekti i analizës janë vendimet e publikuara të KSHPK-së, të miratuara në gjysmën e dytë të vitit 2020. Në këtë periudhë, u publikuan gjithsej 263 vendime, nga të cilat vetëm 12, ose 4,6%, ishin vendime lëndë për raste korrupsioni ose konflikt interesi në procedurat e prokurimeve publike.

Në nëntë nga procedurat, përkatësisht 75%, KSHPK ka ndaluar procedurën pas denoncimit, ndërsa në tre procedurat e tjera (25%) denoncimi u refuzua. Gjatë periudhës së monitoruar, KSHPK nuk paraqiti iniciativë për ndjekje penale, duke vepruar në lidhje me denoncime në lidhje me zbatimin e prokurimeve publike.

Si shkak për pezullimin e procedurave në vendimet është mungesa e elementeve për procedim të mëtejshëm të Komisionit për lëndët, në tetë raste

sepse pretendimet në denoncimet nuk ishin konfirmuar, ndërsa në një sepse lënda në fjalë ishte proceduar nga autoritetet e tjera kompetente.

Një nga denoncimet u refuzua për shkak të mungesës së elementeve për fillimin e procedurës për përcaktimin e gjendjes së konfliktit të interesave në përputhje me nenin 76, paragrafi 1 i Ligjit për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktit të interesit. Si arsye për këtë vendim në kërkesën e dytë të refuzuar në vendim është shënuar mungesa e elementeve për veprime të mëtejshme të Komisionit për faktin se në denoncim nuk sugjerohen pretendime konkrete për parregullsi dhe paligjshmëri të kryera nga persona zyrtarë të institucioneve shtetërore, që nënkupton pretendime për dyshim të mundshëm për abuzim të mundshëm të funksionit, autorizimit publik, detyrës zyrtare ose pozitës nga person zyrtar për qëllime fitimi, por në denoncim sugjerohen gjendje përmes shembujve të përdorur konkret se si mashtrohet Ligji për prokurime publike. Arsyetja e refuzimit të denoncimit së tretë është theksuar mos pasja e bazës për veprim kompetent të Komisionit.

Nga procedurat e analizuara në lidhje me prokurimin publik për të cilat ka procedura KSHPK në periudhën e analizuar, shtatë prej tyre (58,3%) kanë filluar me denoncim nga paraqitës i njohur, katër (33,3%) me denoncim nga paraqitës i panjohur, ndërsa vetëm një (8,3%) u iniciua nga Komisioni me iniciativën e vet, pasi pranimit të informacionit, në lidhje me pretendimet dhe të dhënat e paraqitura në media.

Afati mesatar brenda të cilit KSHPK ka marrë vendim për këto lëndë është 489 ditë ose një vit, 4 muaj dhe 4 ditë. Vendimi më i shpejtë nga të analizuarit është marrë për 326 ditë (10 muaj dhe 21 ditë), ndërsa më i ngadalshmi për 895 ditë, përkatësisht 2 vjet, 5 muaj dhe 14 ditë nga fillimi i procedurës.

Konkluzione

- Përkundër faktit se prokurimi publik është treguar si një nga sferat horizontale me prioritet në luftën kundër korrupsionit dhe konfliktit të interesit dhe sferë e cila është më e prirë ndaj korrupsionit, sipas të dhënave publike në faqen e internetit të KSHPK-së, mund të konkludohet se një pjesë shumë e vogël përkatësisht 4,6% e denoncimeve i referohen prokurimeve publike. Gjithashtu, vetëm 8,3% e këtyre procedurave u iniciuan nga KSHPK-ja me iniciativën e vet.

- Në pajtim me Ligjin për parandalimin e korrupsionit dhe konfliktin e interesave, Komisioni është i obliguar vendimet në kuadër të kompetencës së tij për lëndë për të cilat ka filluar procedurë t'i miratojë në afat prej 60 ditë nga dita e fillimit të procedurës, përpos nëse me këtë ligj nuk përcaktohet ndryshe. Nga të dhënat e publikuara mund të konkludohet se vendimet

për lëndët e analizuara janë marrë mesatarisht brenda 489 ditëve.

- KSHPK-ja duhet të përfshihet më seriozisht në hapjen e lëndëve të korrupsionit në prokurimet publike. Gjegjësisht, në sondazhin e fundit të kompanive që marrin pjesë në prokurimin publik të kryer nga Qendra për Komunikime Civile në shkurt 2020 madje 48% e kompanive të anketuara mendojnë se ka korrupsion në prokurimin publik. 44% e tyre mendojnë se korrupsioni në prokurimin publik është i shpeshtë, dhe 4% gjithmonë. Të pyetur lirisht të përmendin llojin e korrupsionit që ata e konsiderojnë si më të përhapur, përqindja më e madhe e kompanive që iu përgjigjën pyetjes, në vend të parë vendosin lidhjet politike (24%), në vend të dytë rryshfetin klasik (21%), dhe 55% janë të mendimit se janë të përfaqësuara të gjitha format.

¹ Raport nga monitorimi i prokurimeve publike nr.33 (korrik-dhjetor 2019), Qendra për Komunikime Civile, maj 2020

